

Spisek komandorów

"Spisek komandorów" - postępowanie karne prowadzone w latach 1950-1952 wobec 7 oficerów Marynarki Wojennej (MW) przez Główny Zarząd Informacji (GZI), na podstawie sfałszowanych dowodów. Zakończyło się wyrokami śmierci i dożywotniego więzienia wydanymi przez Najwyższy Sąd Wojskowy (NSW). W 1956 wszyscy skazani zostali zrehabilitowani. Sprawa zwana jest także "procesem komandorów" i "grupą 7 komandorów".

W okresie od września 1950 do grudnia 1951 zatrzymano "grupę 7 komandorów":

- kmdr por. Zbigniew Przybyszewski (aresztowany 18 września 1950) - zastępca szefa Wydziału MW Sztabu Generalnego WP
- kmdr Stanisław Mieszkowski (aresztowany 20 października 1950) - dowódca Floty
- kmdr por. Robert Kasperski (aresztowany 5 lutego 1951) - szef Sztabu Floty
- kmdr por. Wacław Krzywiec (aresztowany 7 maja 1951) - szef Tyłów Ochrony Wodnego Rejonu Głównej Bazy MW
- kmdr Jerzy Staniewicz (aresztowany 7 grudnia 1951) - szef Wydziału MW Sztabu Generalnego WP
- kmdr por. pil. Kazimierz Kraszewski (aresztowany 11 grudnia 1951) - kierownik Sekcji Organizacji i Planowania Wydziału MW Sztabu Generalnego
- kmdr Marian Wojcieszek (aresztowany 12 grudnia 1951) - szef Sztabu Głównego MW.

Wszyscy powyżsi oficerowie służyli w Wojsku Polskim (WP) przed II wojną światową w stopniach kapitanów i poruczników marynarki. Brali udział w kampanii wrześniowej w 1939 w obronie Helu, a następnie do wyzwolenia przebywali w niemieckich oflagach. Po powrocie na Wybrzeże w 1945 zostali przyjęci do służby czynnej w formującej się MW i szybko awansowali. W momencie aresztowania zajmowali najwyższe stanowiska w morskim rodzaju Sił Zbrojnych. GZI postawił im bezpodstawne zarzuty działalności szpiegowskiej i dywersyjnej. Podczas długotrwałego śledztwa w Warszawie oskarżeni byli wielokrotnie torturowani i w wyniku załamania psychicznego część z nich przyznała się do winy, jednak podczas "procesu komandorów" wszyscy wycofali zeznania jako wymuszone.

Wyrokiem NSW w Warszawie pod przewodnictwem płka Piotra Parzenieckiego z dnia 21 lipca 1952, "za zorganizowanie spisku w wojsku"^[1] na karę śmierci skazani zostali: kmdr por. Kasperski, kmdr Mieszkowski, kmdr por. Przybyszewski, kmdr Staniewicz i kmdr Wojcieszek, natomiast wyroki dożywotniego więzienia otrzymali: kmdr por. Krzywiec i kmdr por. Kraszewski. 19 listopada 1952 prezydent Bolesław Bierut zastosował prawo łaski wobec kmdra por. Kasperskiego i kmdra Wojcieszka, odmawiając go jednocześnie kmdrowi Mieszkowskiemu i kmdrowi Staniewiczowi. Kmdr por. Przybyszewski nie wniósł prośby o ułaskawienie. W końcu 1952 w więzieniu na warszawskim Mokotowie rozstrzelani zostali: kmdr Mieszkowski (16 grudnia), kmdr por. Przybyszewski (16 grudnia) i kmdr Staniewicz (12 grudnia), a pozostali skazani rozpoczęli odbywanie kary w więzieniu we Wronkach.^[2]

Komandor Stanisław Mieszkowski.

Komandor Jerzy Staniewicz.

17 maja 1956 żona kmdr ppor. Przybyszewskiego dostała od prokuratora generalnego Mariana Rybickiego następujący list: *"Zawiadamiam Obywatelkę, że postępowaniem NSW z dnia 24 kwietnia 1956 postępowanie karne w sprawie męża Obywatelki Zbigniewa Przybyszewskiego, syna Józefa, zostało wznowione. NSW po ponownym rozpatrzeniu sprawy stwierdził niewinność męża Obywatelki i uchylił wyrok NSW z dnia 21 lipca 1952, skazujący go na karę śmierci. Oznacza to całkowitą rehabilitację męża Obywatelki."*^[1] Pisma o podobnej do powyższej treści otrzymały rodziny wszystkich skazanych na śmierć, a przebywający w więzieniu zostali oswobodzeni, przy czym kmdr por. Krzywiec zmarł na początku 1956 podczas przebywania na warunkowym zwolnieniu zdrowotnym z odbywania kary.

W wyniku raportu komisji dla zbadania odpowiedzialności byłych pracowników Głównego Zarządu Informacji, Naczelnej Prokuratury Wojskowej i Najwyższego Sądu Wojskowego, oficerowie GZI i NSW którzy brali udział w "procesie komandorów" zostali w 1957 zdegradowani i usunięci z WP. W grupie tej był m.in. płk rez. Piotr Parzeniecki.

Miejsca pochówku kmdra Mieszkowskiego, kmdra por. Przybyszewskiego i kmdra Staniewicza nie są znane, symbolicznie pochowani zostali w Kwaterze na Łącznie.

Bibliografia

- Julian Czerwiński, Małgorzata Czerwińska, Maria Babnis, Alfons Jankowski, Jan Sawicki. "Kadry Morskie Rzeczypospolitej. Tom II. Polska Marynarka Wojenna. Część I. Korpus oficerów 1918-1947." *Wyższa Szkoła Morska. Gdynia 1996.* (ISBN 83-86703-50-4)

Źródła zewnętrzne

- "Sprawozdanie komisji dla zbadania odpowiedzialności byłych pracowników Głównego Zarządu Informacji, Naczelnej Prokuratury Wojskowej i Najwyższego Sądu Wojskowego" (pl.wikisource.org)^[3]
- Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej nr 6. Lipiec 2001. "Sytuacja polityczna w szeregach Marynarki Wojennej na Wybrzeżu Gdańskim w latach 1945-1956." (www.ipn.gov.pl)^[4]

Przypisy

- [1] Julian Czerwiński, Małgorzata Czerwińska, Maria Babnis, Alfons Jankowski, Jan Sawicki: *Kadry Morskie Rzeczypospolitej. Tom II. Polska Marynarka Wojenna. Część I. Korpus oficerów 1918-1947.* Gdynia: Wyższa Szkoła Morska, 1996, s. 128-129.
- [2] Sprawozdanie komisji dla zbadania odpowiedzialności byłych pracowników Głównego Zarządu Informacji, Naczelnej Prokuratury Wojskowej i Najwyższego Sądu Wojskowego (http://pl.wikisource.org/wiki/Raport_komisji_Mazura). 19 czerwca 1957.
- [3] http://pl.wikisource.org/wiki/Raport_komisji_Mazura
- [4] http://www.ipn.gov.pl/portal/pl/24/1319/nr_62001.html

Źródła i autorzy artykułu

Spisak komandorów Źródło: <http://pl.wikipedia.org/w/index.php?oldid=33816903> Autorzy: Adrian84, Kkic, Kraszewski, Lysy, Mathiasrex, Matrek, Mix321, Poznaniak1975, Spacejam2, Vallenty, Zbigniew Lisiecki, 2 anonimowych edycji

Źródła, licencje i autorzy grafik

Plik:Stanisław mieszkowski.jpg Źródło: http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Plik:Stanisław_mieszkowski.jpg Licencja: Public Domain Autorzy: Zlisiecki, Ō, 1 anonimowych edycji

Plik:Jerzy staniewicz.jpg Źródło: http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Plik:Jerzy_staniewicz.jpg Licencja: Public Domain Autorzy: Władysław Komorek, Zlisiecki, 2 anonimowych edycji

Licencja

Creative Commons Attribution-Share Alike 3.0 Unported
[//creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/](http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/)